

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת ראה תש"פ

מאמר

"הטובה והברכה הכל תלוי ביד האדם"
שכר המצוות בעולם הזה הוא בעבור שיוכלו בני ישראל לקיים רצונו יתברך

א

בפסוק: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעון כו"

ויש לדקדק השינוי הלשון שבברכה כתב "אשר תשמעון" ואילו בקללה כתב "אם לא תשמעו".

וברש"י הק' פירש וז"ל: "את הברכה, על מנת אשר תשמעו" ע"כ, ויש להבין מה רצה להשמיענו ומאי בעי להוסיף בזה שכתב הכוונה אשר תשמעון היינו שהוא על מנת שתשמעו.

וכן מה מדגיש הפסוק "היום" הרי היה יכול לומר באופן כלל ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וגומר, וכן מה מדגיש הפסוק "ראה" הרי היה סגי באומרו אני נותן לפניכם היום כו'

ונראה ביאור הדברים ובהקדם מה שיש להבין בכל הני פרשיות שהאריכה התורה לבאר שאם יעשו בני ישראל את מצוות השי"ת ויקיימו תורתו יזכו לשכר בעולם הזה, וביותר בפסוק זה שנאמר ראה אנכי נותן לפניכם היום, וזה משמע שכבר עכשיו בעולם הזה תזכו לברכה אם תשמעו אל מצוות השי"ת.

והרי ידוע הכלל שאיתא בגמרא קידושין [לט:]: "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" וכמו שדרשו בגמרא עבודה זרה [ג.]. על הפסוק "אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם" ונמצא דכל שכר המצוות אינו בעולם הזה אלא בעולם הבא שהוא עולם הגמול ששם דוקא מקבלים השכר על כל קיום התורה והמצוות שקיים האדם בעולם הזה וא"כ יש לבאר היטב מה שנאמר כאן בפסוק אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה כו' דמשמע שכבר היום בעולם הזה תקבלו הברכה והרי לכאורה זהו נגד הכלל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

ב

ונראה ביאור הדברים דהנה ברמב"ם נתבאר בכמה מקומות יסוד זה הענין שבאמת שכר המצוות אינו בעולם הזה כלל אלא שהשי"ת משפיע למי שעושה וחפץ לעשות רצונו שיהא יכול ותהא לו האפשרות לקיים המצוות בעולם הזה וז"ל בהלכות תשובה [פ"ט ה"א]: "מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנזכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא שנאמר למען ייטב לך והארכת ימים והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו ארחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך וכל אותן הדברים בעולם הזה כגון שובע ורעב ומלחמה ושלות ומלכות ושפלות וישיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית כל אותן הדברים אמת היו ויהיו ובזמן שאנו עושים כל מצוות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן ובזמן שאנו עוברים עליהן תקראנה אותנו הרעות הכתובות ואף על פי כן אין אותן הטובות הם סוף מתן שכרן של מצוות ולא אותן

א

הרעות הם סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצות אלא כך הוא הכרע כל הדברים הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידנו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורובי כסף וזהב כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיי העולם הבא וכן הוא אומר בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה וצדקה תהיה לנו וגו' וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט שדיין האמת יסיר מן העוזבים כל טובות העולם הזה שהן חזקו ידיהם לבעוט ומביא עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא כדי שיאבדו ברשעים כו" עכ"ל.

ונמצא מבואר מדבריו הקדושים שאף שבאמת שכר מצוות אינם בעולם הזה ועיקר השכר הוא בעולם הבא, אולם כל הבטחות התורה שאם נעשה המצוות נזכה לטוב העולם הזה כל זה הוא בעבור שיהא לנו האפשרות והיכולת לקיים מצוות השי"ת בשלימות ובשמחה שהם הכלים שעל ידם נוכל לקיים כל התורה ומצוותיה בשלימות.

וביאור הדברים שהרי במדרש איתא [ויקרא כז ב]: "ר' תנחומא פתח (איוב מא) מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא זה רווק הדר במדינה ונותן שכר סופרים ומשנים אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם גמולו ושכרו וליתן לו בן זכר א"ר ירמיה ב"ר אלעזר עתידה בת קול להיות מפוצצת בראש ההרים ואומרת כל מי שפעל עם אל יבוא ויטול שכרו הה"ד (במדבר כג) כעת יאמר ליעקב ולישראל וגו' ר"ה"ק אומרת מי הקדימני ואשלם מי קלס לפני עד שלא נתתי לו נשמה מי מלל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית מי הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו שדה מי הפריש לי תרומה עד שלא נתתי לו גורן מי הפריש לפני חלה עד שלא נתתי לו עיסה מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה הה"ד שור או כשב או עז כי יוולד" ע"כ.

ומבואר דכל ענין קיום התורה והמצווה אינו שייך כי אם על ידי שהשי"ת משפיע על האדם שפע וכמו שביאר המדרש שאם עושה מזוזה אינו אלא כאשר השי"ת השפיע עליו דירה חדשה, וכן עם עושה ברית מילה הוא בעבור שהשפיע עליו השי"ת בן זכר וכן כל כיוצא בזה, שהאדם יכול לעבוד השי"ת הוא רק כאשר השי"ת משפיע עליו שפע שבו יוכל לעבדו באמת.

וזהו יסוד דברי הרמב"ם שכל ההבטחות שהבטיחנו השי"ת בתורתו הקדושה באם נקיימה כראוי ובשמחה אזי ישפיע עלינו שפע טוב בעולם הזה אינו ח"ו השכר האמיתי שאינו אלא בעולם העליון אלא הכוונה שישפיע השי"ת עלינו שפע גדול בעולם הזה כדי שנהיה פנויים לגמרי לעבודתו יתברך בעבור שנוכל לעבדו בלב שלם ובנפש חפיצה, ונמצא דזה הכלים שעל ידם נוכל להגיע לשלימות בעבודתו יתברך.

ג

וביאור יסוד הדברים הוא שהנה בודאי מצוות השי"ת הרי הם בבחינת גבוה מעל גבוה ואין לבר אנוש השגה כלל בכל מצוה ומצוה שבשרשה הם ברוחניות ומעל השגת אנוש והם השגות רוחניות ומאת השי"ת הם אשר אין גבול וסוף ותכלית להשגת כל מצוה ומצוה בתורה הקדושה.

וכן אין שייך לתאר גודל השפעת כל מצוה ומצוה שעושה איש ישראל בכל העולמות ואין שייך כלל להשיג במוח אנוש את גודל השפעת קיום מצוה אחת בכל העולמות, ומאחר וכן הרי בודאי שהגמול על המצוה אינו שייך שיהא בעולם הזה שהוא מוגבל עד מאד, ואולם המצוה הרי שרשה בעולמות העליונים ומאת השי"ת שאין גבול ותכלית להם, והם בשורש רוחני גבוה מעל גבוה.

וזהו הפירוש "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" היינו שבאמת בעולם הזה אין נמצא ואין שייכות כלל לשלם שכר מצוה שהיא רוחנית כולה ואין לה סוף ותכלית ואין כאן בעולם הזה כלל שכר ששייך לשלם על המצוה עצמה ועל כן כל עיקר השכר על המצוות אינו כי אם בעולם העליון שהוא עולם הגמול ועולם הרוחני ושם יזכה האדם לקבל שכר על קיום התורה ומצוותיה שהיא שכר רוחני אשר הוא נצח נצחיים ואין לו גבול ותכלית דוגמת השפעת המצוות שהם ברוחניות וכמו שנתבאר.

ואולם מה שנאמר במשנה בפאה "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא" הכוונה היא שכאשר יבוא האדם לקיים המצוות בנפש חפיצה ובשמחה וכל שאיפתו לקיים התורה ומצוותיה, אזי

ישפיע עליו השי"ת שפע גדול בגשמיות בעולם הזה כדי שעל ידו יוכל לקיים את כל מצוות התורה וכמו שנתבאר מדברי הרמב"ם שכל יעוד התורה בעולם הזה הוא בעבור יהיו בני ישראל פנויים ושמחים לעבודתו יתברך, וזהו הכוונה פירותיהם בעולם הזה היינו שעל ידי השפעת השי"ת על בני ישראל יזכו לעשות פירות ועוד ועוד מצוות כדי שיתרבו זכויותיהם של ישראל ויזכו להתעלות יותר ויותר בכך שיוכלו לקיים רצון השי"ת כל ימיהם וזהו הפירות בעולם הזה שיהיה השפע בעולם הזה כדי שיוכל על ידם לעשות ולקיים כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

ד

ומעתה נבוא לבאר דברי רש"י הקדוש שפירש את הברכה אשר תשמעון על מנת שתשמעון, וכוונת דבריו שהוקשה לו מה שהבטיחה התורה שכר המצוות היום שהרי הכלל הוא ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ועל זה תירץ רש"י שהברכה אשר תשמעון היינו על מנת שתשמעו דכל הברכה שהשי"ת שולח לישראל בעולם הזה הוא בעבור על מנת שעל ידה יוכלו לקיים כל התורה והמצוות בשלימות וכל זה אינו השכר האמיתי אלא הכלים והאפשרויות שעל ידם יוכלו להתעלות בשלימות בעבודת השי"ת.

וזהו ענין "אשר תשמעון" שהרי לכאורה היה צריך לכתוב את הברכה אשר תקיימו ותעשו את המצוות ומהו ענין אשר תשמעון, אך הכוונה דבאמת אין השכר על המצוה בהאי עלמא כלל אלא כאשר תשמעון וכל שאיפתכם ורצונכם יהיה לעשות רצון השי"ת ותשמעו בקולו שיהא כל רצונכם לעשות רצונו יתברם אזי ישפיע לכם השי"ת שפע גדול לבעבור תוכלו באמת לקיים רצונו כדבעי שעל ידי השמיעה והרצון לעבדו יתברך נזכה לשפע גדול שעל ידו נוכל לעבדו כרצונו.

ומעתה נבוא לבאר הטעם שבברכה נאמר "אשר תשמעו" דהיינו שבאמת רצונו יתברך הוא להיטיב ולהשפיע להאדם את כל המצטרך לו למען יוכל לעשות את תפקידו בעולם בשלימות והכל ברא הקדוש ברוך הוא לכבודו, וזהו האופן הטבעי שירצו בני ישראל לעבדו יתברך בכל לבבם וממילא יושפע להם כל השפע המצטרך להם בעולם הזה כדי שיהיו פנויים לתורתו ולעבודתו יתברך, ואולם חלילה אם לא תשמעו אזי מהפכים הרצון ח"ו שזה גורם שלא יוכל השי"ת להשפיע הטובה מאחר שאין רצונם כלל לעשות רצונו ולעבדו אזי ח"ו יכול להתהפך לקללה רח"ל ועל כן נאמר בלשון "אם" אך באמת רצון השי"ת שיהא באופן הטבעי שיהא רצונם לטוב ואז ודאי יזכה מיד לשפע האלקי למען יוכלו לעבדו יתברך בלבב שלם.

ובזה יתבאר אומרו יתברך "ראה אנכי נותן לפניכם היום" דבחינה של היום היינו שבאמת בכל יום ויום השי"ת משפיע שפע חדש להיות הזה שיהא האדם מלא שפע וברכת ד' כדי שיוכל לעשות את תפקידו של היום הזה וצריך האדם בכל יום ויום לחשוב מהו תפקידו היום הזה ומה ד' אלקיך שואל מעמך היום ובזה יזכה שישפיע לו השי"ת את כל ההשפעות הצריכות לו לאותו היום, וזהו בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו שהשי"ת משפיע בכל יום ויום על עמו ישראל שיהא להם כל טוב העולם הזה ושיהא הכל לנחת רוח לפניו יתברך.

ה

ובעוד אופן נראה לבאר הפסוקים ובהקדם מה שאיתא בספר בעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה זיע"א [רצון] "שגן עדן וגיהנום, הם לא רק בעולם הבא. אלא שישנה בחינה של גיהנום וגן עדן גם בעולם הזה" עכ"ל"ק, ובזה פירש מה שאמרו בגמרא ברכות [יז.] "עולמך תראה בחייך" דהיינו שהבחינה של גן עדן הוא שייך כבר אף בעולם הזה.

וביאור דבריו הקדושים הוא שהשי"ת באמת משפיע על האדם כל העת השפעות טובות ואלא שהכל תלוי בידי האדם ובחירתו להכריע לאיזה צד תלך ההשפעה שהשי"ת משפיע עליו.

שהרי בודאי מאתו לא תצא הרעות ח"ו והשי"ת אינו משפיע בעולם כי אם טוב וחסד גדול, ואלא דהדבר תלוי בידי האדם להפכו לפי מעשיו, וצריך לכך ב' תנאים האחד שיהא האדם ראוי ומתאים לקבל כל אותם ההשפעות ושיהא שייך להם ואז בודאי הם לטובה ולברכה בעבורו, וכן צריך שיהא האדם מכין כלים לקבל ההשפעות מאתו יתברך ואז יחזיקו מעמד בשמירה עליונה לבל ינזקו כל אותם ההשפעות.

וכאשר האדם זוכה וראוי וכן יש לו את הכלים לקבל ההשפעה הרי הוא זוכה לראות בישועת ד' וזוכה לכל הטוב בעולם הזה ונעשה שמור מכל רע וזוכה לכל ההשפעות הטובות שזהו באמת רצון השי"ת שהוא רק להיטיב עם בריותיו ולכן כאשר האדם כל רצונו הוא אך בטוב ולעשות רצונו יתברך בלימוד התורה וקיום המצוות בכל כחו ונפשו, אזי זוכה לכל הטוב אשר השי"ת מיטיב עמו ומשפיע עליו.

ואולם ח"ו באם אין האדם מתאים לכל אותם ההשפעות שאינו ראוי להם, וכן אם אין לו את הכלים הראויים להחזיק בהשפעות שהרי בכל שפע ושפע צריך שיהא חפץ וכלי להחזיקו למען יהא שמור בקדושה ולא ינזק ח"ו, ובאם ח"ו אין לו להאדם את הכלים להחזיק השפע קודש אזי ח"ו יכול להתהפך אצלו לקללה מחמת שאינו ראוי ונמצא דכל רעתו הוא מעצמו ולא מאתו יתברך.

1

ונמשיל הדבר דהנה השם יתברך ברא בעולמו בריות טובות ואילנות טובים ומאכלים שונים הבאים להיטיב להאדם למען להחיות בהם נפש כל חי, ואולם לפעמים יש ויחלה האדם בחולי מסויים עד אשר כל אוכל תתעב נפשו, וביותר לפעמים על ידי מאכלים שונים אשר אינם טובים בעבורו יוכל לחלות מהם עצמם עד כדי פיקוח נפש, וכי נתלה הדבר בחסרון המאכל עצמו, הלא כל מבין יבין שאין החסרון במאכל אשר הוא טוב מאד ולשאר אנשים הבריאים מועיל הוא עד מאד, אלא שאותו האדם אשר בו החולי אין לו כלי לקבל המאכל בטוב ויתהפך אצלו מחמת לחליו לדבר המזיק ח"ו ונמצא החסרון בהאדם האוכלו ולא בהמאכל עצמו אשר הוא טוב גמור.

וכמו כן ממש בהשפעת השי"ת אשר בודאי הוא יתברך מיטיב עם כל האדם באשר הוא ומשפיע אך טוב וחסד לבריותיו ברחמים, אלא שהדבר תלוי בידי האדם שבאם יחלה ח"ו בחולי הנפש ולא יהיו לו הכלים הראויים לקבל השפע ולא יהא ראוי ומתאים לקבל הטוב ממנו יתברך אזי ח"ו יכול להתהפך אצלו לקללה ולרעה רח"ל, ונמצא דמאתו יתברך לא תצא הרעות כי אם הטוב הגמור וחסדים ורחמים אלא שאצל האדם כאשר אינו ראוי לקבל השפע יכול להתהפך אצלו לרעה ח"ו.

ובזה נבוא לבאר מקראי קודש "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" דהיינו שהשי"ת אומר לבני ישראל אנכי נותן לפניכם דהיינו שהדבר תלוי לפניכם שהרי מאתו ודאי לא תצא כי אם טובה וברכה ואלא דהוא תלוי במקבלים שאם בני ישראל יהיו ראויים אזי ודאי יהא להם לטובה, וח"ו אם לא יהיו להם הכלים הראויים וכדומה אזי יכול להתהפך חלילה לקללה.

ולכן נאמר בברכה "אשר תשמעו" דהיינו שבאמת ודאי השי"ת משפיע אך טובה וברכה לישראל וזהו באופן הטבעי כאשר יש להם הכלים לקבל השפע מאתו יתברך ואילו ח"ו אם אינם ראויים או שאין להם הכלים לקבלה יכול להתהפך חלילה להיפך.

והתורה נותנת הדרך לישראל שיהיו ראויים לקבל את הברכה והשפע מאתו יתברך הוא על ידי אשר תשמעו אל מצוות השי"ת ועל ידי שיעסקו בתורה ובמצוות ברצון ובשמחה אזי ודאי נזכה שיהא לנו הכלים הראויים לקבל מאתו יתברך אך טוב וחסד ורחמים וחסדים מגולים כל הימים.

והראוני שכתב כעין מ"ש בעזהשי"ת בסה"ק קדושת לוי [לראש השנה] זול"ק: זול"ק: "וזה שאמר הכתוב (דברים יא,כו) ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, כלומר אני נותן לפניכם בחינת היום, דהיינו בחינות אור החמה שזורחת ביום. וזה תבין שהשפע כוללת פעם אחת ברכה לאדם ופעם אחת קללה לאדם. את הברכה אשר תשמעון אל מצות ה' אלהיכם. והקללה, כלומר קללה תהיה לכם, דהיינו שיתהפך השפע לכם לקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם. כמו שבחינת היום, דהיינו השמש לזה מלבין ולזה משחיר לפי צבע שלו כן הוא מקבל, כך לפי מה שהאדם הוא כן נתהפך השפע לו לקללה ולברכה. אבל חס ושלום מאתו לא תצא הרעה, רק שתלוי הכל לפי איכות המקבלים אך שהשפע עצמו החיונית בלתי ניכר בה עדיין האותיות, כי עדיין אינו בהתגלות הדבר זולת שהיא כמוסה בבחינת קול שהוא סוד עלמא דאתכסיא" עכל"ק, והן הן הדברים שנתבארו בעזהשי"ת.

יעזור השי"ת שנזכה לכל הברכות מאתו יתברך ונזכה לברכה הכללית שכלל ישראל מצפה לה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

m0732951213@gmail.com להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל לכתובת